

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r7418426056,KOPA-Andrzej.html>
2021-12-09, 08:22

KOPA Andrzej

Osoba

KOPA Andrzej

Urodzony

1879

Zmarł

1956

Opis

podpułkownik WP, dowódca 10 p. strz. Wlkp. Ur. się 16 października 1879 r. w Trzcielinie, w powiecie poznańskim. Był synem Michała i Eufrozyny z Niezielińskich. Po ukończeniu szkoły powszechnej, został uczniem Gimnazjum Św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Działał również w Towarzystwie Tomasza Zana. Gospodarowania na roli uczył się przez cztery lata w najlepiej prowadzonych majątkach rolnych w Wielkopolsce. W wieku 23 lat został powołany do jednorocznej służby wojskowej w dolnośląskim pułku artylerii ciężkiej nr 5 w Poznaniu, gdzie po ukończeniu szkoły podoficerskiej mianowano go kapralem.

Następną nominację na sierżanta otrzymał 24 czerwca 1904 r., z prawem ubiegania się w przyszłości o stopień oficerski. Po śmierci ojca Michała objął rodzinny majątek w Trzcielinie. Na utrzymaniu miał matkę oraz dwie siostry. Do czasu I wojny światowej stale doskonalił swoje umiejętności rolnicze, działał też społecznie. Prowadził szkolenia rolnicze dla okolicznych rolników, został wybrany prezesem Kółka Rolniczego w Konarzewie. Brał czynny udział w pracach Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół". Kiedy wybuchła I wojna światowa, już 4 sierpnia 1914 r. został zmobilizowany i jako dowódca kolumny amunicyjnej wyruszył na front. 5 lutego 1915 r. otrzymał awans na stopień podporucznika. Początkowo

walczył na froncie wschodnim, później w Danii i Francji. Pod koniec wojny, 28 września 1918 r. został odesłany do szpitala w Poznaniu z powodu nasilającej się choroby serca.

12 listopada 1918 r. w Poznaniu, w prywatnym mieszkaniu Leona Plucińskiego ze Swadzimia utworzono Powiatową Radę Ludową. Andrzeja Kopę mianowano komendantem Straży Ludowej w powiecie zachodniopoznańskim. W sposób jemu tylko znany, legalną drogą, z magazynów wojskowych od komendanta Policji pruskiej w Poznaniu Sterznagła, otrzymał 250 karabinów wraz z amunicją. Broń przetransportowano furmankami należącymi do Antoniego Szyftera z Wir i złożono w gospodzie Teofila Kandulskiego w Dopiewie. Podporucznik Andrzej Kopa energicznie przystąpił do organizowania Straży Ludowej w każdej miejscowości podległego mu terenu.

27 grudnia 1918 r. wybuchło Powstanie Wielkopolskie. Następnego dnia, 28 grudnia 1918 r. Andrzej Kopa ogłosił mobilizację Straży Ludowej powiatu zachodniopoznańskiego. Na miejsce zbiórki wyznaczone zostało Dopiewo. Miejscowość ta była doskonałym punktem strategicznym, ponieważ przebiega tam linia kolejowa łącząca Poznań z Berlinem i znajdował się tam Urząd Pocztowo - Telegraficzny. Kopa zorganizował w karny i dobrze uzbrojony oddział wojskowy. Część powstańców wyruszyła pod Wolsztyn, gdzie zdobyto wiele broni ręcznej, kilka ciężkich karabinów maszynowych i 4 armaty.

W nocy z 5 na 6 stycznia 1919 r. oddziały powstańcze dowodzone przez Andrzeja Kopę zdobyły lotnisko w Ławicy. Powstańcy powiatu zachodniopoznańskiego brali też udział w walkach Kargowę, Zbąszyn, pod Żninem i nad Notecią. Decyzją wojskowych władz w Poznaniu podporucznik A. Kopa wraz z oddziałem został odkomenderowany do Poznania, następnie do Biedruska, gdzie organizował 10 p. strz. Włkp., który po reorganizacji Wojska Polskiego został przemianowany na 68 pp. Początkowo pełnił służbę w stopniu podporucznika. Jako doświadczony artylerzysta, razem ze swoim oddziałem został skierowany na front wschodni. Szybko został awansowany. 30 marca 1919 r. otrzymał awanse na porucznika i kapitana.

Decyzją Marszałka Józefa Piłsudskiego 1 stycznia 1920 r. kapitan Andrzej Kopa z Trzcielina został powołany do Tymczasowej Kapituły Orderu Virtuti Militari i wyróżniony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari z rzymskim numerem XI (krzyże z tymi numerami otrzymali tylko członkowie pierwszej, Tymczasowej Kapituły, wszyscy pozostali otrzymali krzyże z

numerami arabskimi). Już 8 marca 1920 r. generał podporucznik Daniel Konarzewski, jako dowódca 14 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej, skierował do Kapituły Orderu Virtuti Militari wnioski o odznaczenie podpułkownika Andrzeja Kopy Krzyżem Złotym. Odznaczenia tego podpułkownik Andrzej Kopa nigdy nie otrzymał. Po kilkutygodniowym urlopie zdrowotnym powrócił do wojska. 31 marca 1920 r. został awansowany do stopnia podpułkownika. Już 29 października 1920 r. jako dowódca II Brygady Dywizji Ochotniczej z Wielkopolski, ppłk. A. Kopa został przedstawiony do awansu na pułkownika. Wniosek został podpisany przez ppłk. Adama Koca. 1920 roku pułkownik Andrzej Kopa zwrócił się do Ministra Spraw Wojskowych z wnioskiem o zwolnienie ze służby wojskowej.

Po zakończeniu wojny polsko-sowieckiej pułkownik Andrzej Kopa zajmował się prowadzeniem swojego gospodarstwa rolnego i po śmierci swojej matki opiekował się dwiema siostrami. Kiedy 1 września 1939 r. wybuchła II wojna światowa, pułkownik Andrzej Kopa z powodu poważnej choroby serca, pozostał w Trzcielinie. Już na początku 1940 roku zaczęły się nim interesować władze niemieckie. Do Trzcielina przybył Niemiec Kuntz, którego zadaniem było przejęcie gospodarstwa Andrzeja Kopy. Jednak obydwaj znaleźli wspólny język. Okazało się, że są oficerami z tego samego pułku i wspólnie walczyli na froncie zachodnim podczas I wojny światowej.

Pułkownik Andrzej Kopa uzyskał poufną informację, że w trzy dni po objęciu gospodarstwa przez nowego właściciela zostanie aresztowany i skazany na śmierć, za swoją działalność w okresie Powstania Wielkopolskiego na terenie powiatu zachodniopoznańskiego. Niemiec Kuntz umożliwił pułkownikowi A. Kopie i jego siostrze ucieczkę z Trzcielina. Wojskowym transportem, który na krótko zatrzymał się na stacji kolejowej w Dopiewie, wyjechał potajemnie do Generalnej Guberni. Zamieszkał w Wierzchowiskach powiat Janów Lubelski, gdzie przebywał do początku kwietnia 1945 roku.

Już 28 kwietnia 1945 r. powrócił do Trzcielina. Nowa sytuacja i przemiany polityczne jakie nastąpiły po 1945 roku nie były sprzyjające dla Andrzeja Kopy. Jako właściciel folwarku został zmuszony do opuszczenia bezpowrotnie Trzcielina. Początkowo został zatrudniony jako kierownik gospodarstwa rolnego w Głuszynie Leśnej. Został również powołany na członka Powiatowej Rady Narodowej w Poznaniu, jako zasłużony Powstaniec Wielkopolski. Jednak szybko sam zrezygnował z pracy społecznej, ponieważ doszukano się w jego życiorysie udziału w wojnie 1920 roku na froncie wschodnim. Później przeniesiono A. Kopę na stanowisko brygadzysty polowego, ostatecznie zakończył swoją działalność

zawodową w rolnictwie jako robotnik podwórzowy. Z powodu choroby serca przeszedł na rentę inwalidzką.

Po przejściu na rentę zamieszkał wraz ze swoją siostrą w Chomęcicach, u dawnego towarzysza walk z okresu I wojny światowej, Władysława Szczerbowskiego, który swemu dowódcy użyczył części własnego mieszkania.

Pułkownik Andrzej Kopa zmarł 11 czerwca 1956 r. i został pochowany w rodzinnym grobowcu na cmentarzu parafialnym w Konarzewie gmina Dopiero. Poza wymienionym Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari pułkownik Andrzej Kopa był odznaczony: Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Niepodległości z Mieczami, dwukrotnie Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi, pruskim Krzyżem Żelaznym I i II klasy oraz austriackim Krzyżem Wojennym. Pułkownik Kopa rodziny nie założył. Jego imię nosi jedna z ulic Ławicy i główna ulica Trzcielina.

Bibliografia

E. Tomkowiak, Kopa Andrzej (1879-1956), (w:) Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, red. B. Polak, T. II, Poznań 2006, s. 95-98.

Autor wpisu

Eligiusz Tomkowiak